

Ursäkter i internationell politik: Fal-let Japan-Kina-relationer

Karl Gustafsson

Sedan 1990-talet har ursäkter för historiska oförrätter blivit allt vanligare inom internationell politik. I Östasien har historieproblem relaterade till japansk imperialism under första halvan av 1900-talet länge hindrat framväxten av förbättrade relationer mellan regionens stormakter, Japan och Kina. Varför kvarstår det så kallade historieproblemet trots att japanska regeringsföreträdare har framfört ett stort antal ursäkter? Varför har inte ursäkterna lett till förlåtelse och förbättrade relationer?

Många studier av ursäkter inom internationell politik har givit uttryck för en positiv syn på ursäktens potential. En utbredd uppfattning är att om en ursäkt bara är tillräckligt uppriktig så kommer den att godtas. Om en ursäkt däremot misslyckas förklaras detta vanligtvis i termer av bristande uppriktighet. Denna syn på ursäktens potential bortser från att det är möjligt att tolka ursäkter på olika sätt. Forskningen om japanska ursäkter, liksom forskningen om ursäkter inom internationell politik generellt, har försummat att ingående och systematiskt analysera tolkningen av ursäkter. Det är inte otänkbart att även en explicit ursäkt kan tolkas som ouppriktig. Vad avgör då hur en ursäkt tolkas? Påverkas tolkningen enbart av ursäktens utformning? Vilken betydelse har andra faktorer, såsom kollektiva minnen eller politiska hänsyn?

Projektet syftar till att täppa till denna forskningslucka. Detta kommer att göras genom en textnära kritisk diskursanalys som systematiskt och i detalj analyserar och jämför inte bara ursäkterna i sig utan också mottagandet och tolkningen av dessa i japansk, kinesisk, taiwanesisk samt internationell engelskspråkig media. Att inkludera Taiwan är meningsfullt eftersom det kinesiska Nationalistpartiet, som stred mot Japan på fastlandet, flydde dit först 1949.

Många taiwaneser utsattes därför precis som många på det kinesiska fastlandet för japansk aggression. Ändå anses Taiwan generellt vara mer positivt till Japan än Kina. Tolkas japanska ursäkter olika i Kina och Taiwan? Genom att jämföra mottagandet av ett antal ursäkter i flera länder kan faktorer identifieras som påverkar tolkningen och därigenom ursäkternas framgång. Studien har inte enbart som syfte att öka vår förståelse för politiken kring ursäkter i Japan-Kina-relationer utan också att belysa den roll tolkning spelar i internationella relationer, inklusive hur den framväxande stormakten Kina tolkar omvärlden.

Karl Gustafsson är verksam vid Centrum för Öst och Sydostasienstudier, Lunds universitet.
E-post: karl.gustafsson@ace.lu.se

Skydd av civilbefolkningen: FN:s strategier i fredsbevarande operationer

Lisa Hultman

Tragedierna i Rwanda och Srebrenica illustrerar tydligt problemen med begränsade FN-mandat som inte tillåter fredsbevarande förband att ingripa militärt. Sedan 1999 är det dock allt vanligare att FN:s säkerhetsråd beviljar mandat att skydda civilbefolkningen. Men hur går man från den politiska ambitionen att skydda civilbefolkningen till att faktiskt påverka väpnade aktörer och förhindra övergrepp? Tidigare forskning visar att fredsoperationer med starka mandat eller tillräcklig kapacitet generellt är effektiva instrument för att reducera våld mot civilbefolkningen. Samtidigt finns en stor variation i hur väl FN-missioner med mandat att skydda civilbefolkningen lyckas minska våldet och det saknas systematisk forskning som visar hur FN-trupper på bästa sätt kan skydda civila.

Detta projekt syftar således till att undersöka vilka strategier som är mest effektiva för att skydda civilbefolkningen inom ramen för en fredsoperation. Är det tillräckligt med ett trovärdigt hot om våldsanvändning, eller krävs mer tvingande åtgärder, såsom fysiskt

separerande av parter från civilbefolkningen? Utgångspunkten för projektet är att svaret på denna fråga beror på hur väl organiserad den väpnade aktören är samt vilka strategiska mål som ligger bakom våldsanvändningen mot civila. Genom en jämförande studie av alla FN-operationer med mandat att skydda civilbefolkningen kommer projektet att undersöka vilka strategier som använts och hur dessa påverkat de stridande parternas beteende. Detta görs genom att kombinera kvantitativa och kvalitativa metoder. Den empiriska undersökningen kommer att bygga på intervjuer och officiella FN-dokument såväl som geografiskt disaggregerade och tidsvarierande data på FN-truppers utplacering och våld mot civila. Projektet löper över tre år.

Lisa Hultman är verksam vid Institutionen för freds- och konfliktforskning, Uppsala universitet.
E-post: lisa.hultman@pcr.uu.se

Har roller och värdemönster bland kommunala tjänstemän förändrats under de senaste trettio åren?

Vicki Johansson, Lena Lindgren & Stig Montin

Den ökande tillämpningen i kommunerna av NPM-inspirerade reformer i kombination med statlig styrning som syftar till att främja offentligt finansierad verksamhets kvalitet och enhetlighet har genererat en ökad efterfrågan på och produktion av data om den kommunala verksamhetens kvalitet, resultat och effektivitet.

Resultatet av granskningar som till exempel öppna jämförelser, tillsyn och utvärderingar kan av brukare och medborgare användas som underlag för val av både politiska representanter och för val av utförare av offentligt finansierad service som skolor, äldreomsorg och primärvård. Ur ett demokratiteoretiskt perspektiv antas därför granskning av offentlig politik och verksamhet främja medborgarnas möjligheter till ansvarsutkrävande. Teoretiskt antas medborgarnas för-

utsättningar att påverka politiken stärkas eftersom granskningsresultat ger förutsättningar för demokratiskt handlande och inflytande ur både ett voice och exitperspektiv.

Samtidigt har emellertid hävdats att den ökade fokuseringen på politikens utfallsida i grunden har förändrat den offentliga förvaltningens organisation. Interna (NPM-inspirerade reformer/modeller) och externa styrprocesser (statlig granskning av kommunala verksamheter) som sätter fokus på serviceutfall har påverkat den kommunala förvaltningsorganisationen utformning och funktion samt arbetsdelningen mellan och värdemönster bland förtroendevalda och tjänstemän på förvaltnings- respektive verksamhetsnivå.

Projektets övergripande syfte är att undersöka om NPM-inspirerade reformer och nationella granskningsaktiviteter har främjat framväxten av organisatorisk professionalism på kommunnivå samt om dessa förändringar har påverkat kommunernas och de kommunala tjänstemännens autonomi, organisation tjänstemannaroller och värdemönster, under de senaste trettio åren.

Studiens övergripande hypotes är att organisatorisk professionalism har blivit vanligare i kommunerna och att effektivitetsvärden som en konsekvens har ökat på bekostnad av demokrat-, rättssäkerhets- och professionsvärden bland kommunala tjänstemän. Organisatorisk professionalism antas vidare få olika konsekvenser på förvaltnings- respektive verksamhetsnivå samt inom områden med svaga respektive starka professioner.

Projektet har en demokratiteoretisk ansats och tar sitt avstamp i organisationsteori, professionsteori samt teorier om granskning.

Projektet genomförs som en teoriprövande och teoriutvecklande studie, där teoretiskt härledda hypoteser om kommunala tjänstemäns förändrade roller och värdemönster testas i en surveyundersökning i ett representativt urval av Sveriges kommuner samt i en kommunjämförande fallstudie.

Kommunerna i fallstudien väljs utifrån